

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

СТУДЕНТИ ТА АСПІРАНТИ

Афанасьєва Валерія

*курсант 310-го навчального в зводу,
факультет підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

Машаро Олесандра

*курсант 310-го навчального в зводу,
факультет підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Національної поліції України
Одеського державного університету
внутрішніх справ*

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ ДО СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Після масштабних конфліктів, авторитарного правління або порушення прав людини постає гостра потреба не лише в юридичному покаранні винних, а й у встановленні справедливості, примиренні суспільства та відновленні довіри до державних інституцій. У цьому контексті концепція перехідного правосуддя відіграє ключову роль. Вона охоплює низку правових і політичних заходів, спрямованих на подолання наслідків масових порушень прав людини та перехід до демократичного врядування. Одним із основних викликів для країн, що проходять через такі трансформації, є відновлення довіри до судової влади, яка часто асоціюється з корупцією, політичною залежністю або пасивністю у період авторитарного режиму чи війни.

Перехідне правосуддя (транзитивна юстиція) – це система принципів, процесів, заходів і практик, що застосовуються державами у періоди переходу від конфлікту або репресивного режиму до миру, демократії та верховенства права. Основна мета – відновити справедливість щодо жертв масштабних або систематичних порушень прав людини, забез-

печити притягнення винних до відповідальності, встановити історичну правду та гарантувати неповторення злочинів [1, с. 38].

Перехідне правосуддя є комплексним підходом до подолання наслідків масових порушень прав людини. Воно базується на чотирьох основних стовпах:

- Судове переслідування винних у скоєнні міжнародних злочинів (геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини).
- Історична правда – документування та оприлюднення фактів злочинів, зокрема через комісії правди.
- Репарації жертвам – матеріальні та символічні форми компенсації.
- Інституційні реформи – трансформація державних органів, у першу чергу правоохоронної та судової систем, задля недопущення повторення порушень [2, с. 18].

Цей підхід базується на принципах верховенства права, недопущення безкарності та захисту прав людини.

У державах, які пережили конфлікти або авторитаризм, судова система часто розглядається як інструмент репресій, несправедливості або корупції. У результаті формується стійке переконання в неспроможності судової системи захистити права громадян, що підриває легітимність держави в цілому.

Одним із найважливіших завдань перехідного правосуддя є відновлення довіри громадян до судової системи. Для цього необхідно проведення люстрації або атестації суддів для усунення осіб, причетних до репресій, корупції або професійної непридатності. Наприклад, в Україні після Революції Гідності було створено нові органи суддівського врядування, а також запроваджено процедури добору суддів на конкурсних засадах. Законодавче закріплення гарантій незалежності суддів, створення механізмів їх захисту від політичного тиску та впливу. Це включає фінансову автономію судів, прозорий добір суддів та обмеження впливу виконавчої влади. Участь судової системи у процесі визнання порушень минулого, публічне вибачення, перегляд політично вмотивованих вироків – важливий символічний крок для повернення довіри [3].

Забезпечення відкритості судових процесів, вільного доступу до судових рішень, залучення громадськості до процесів моніторингу судів (наприклад, через громадські ради при судах). Поширення знань про права людини, діяльність судів та роль правосуддя серед громадян, зокрема молоді. Це сприяє формуванню правової культури та зміні сус-

пільних уявлень. Різні країни мають успішний досвід реформування судової системи через механізми перехідного правосуддя, Колумбія – створення Спеціального суду для миру, який одночасно переслідує винних і сприяє примиренню. Хорватія, Боснія і Герцеговина – реформа судів після конфлікту супроводжувалась міжнародною підтримкою та моніторингом.

Цей досвід показує, що лише комплексний підхід – з поєднанням правової, моральної, психологічної та політичної роботи – дозволяє досягти відновлення довіри до судів.

Перехідне правосуддя є не лише механізмом юридичного реагування на злочини минулого, а й потужним інструментом відновлення соціальної злагоди та довіри до держави, насамперед до її судової системи. Відновлення довіри до судів можливе лише за умови глибокої інституційної трансформації, прозорості, публічної відповідальності та постійного діалогу з громадськістю. У контексті України, що переживає і наслідки пострадянського минулого, і збройну агресію, ці завдання мають стратегічне значення для майбутнього правопорядку та демократії.

Окремим напрямом для майбутніх досліджень є порівняльний аналіз моделей перехідного правосуддя у різних країнах (Південно-Африканська Республіка, Колумбія, Руанда, Боснія і Герцеговина) з метою визначення універсальних та контекстуальних підходів до відновлення довіри. Також перспективним виглядає аналіз ролі інформаційних кампаній, публічних вибачень, перегляду судових рішень як складових символічного відновлення справедливості. Крім того, потребує глибшого наукового осмислення український контекст впровадження перехідного правосуддя, зокрема у зв'язку з повномасштабною збройною агресією, тимчасовою окупацією територій, злочинами проти цивільного населення та викликами реінтеграції. Дослідження мають зосереджуватись на розробці практичних рекомендацій для створення національної моделі перехідного правосуддя, що враховуватиме як міжнародні стандарти, так і особливості внутрішньої правової системи, історичної пам'яті та ментального стану суспільства [4, с. 16].

Зрештою, перспективним є міждисциплінарний підхід до теми, що поєднує юридичну, соціологічну, психологічну, культурологічну та комунікаційну оптики. Це дозволить глибше зрозуміти, як формується довіра до правосуддя, які фактори її руйнують, і як забезпечити сталу легітимність судової влади у перехідний період.

Список використаних джерел:

1. Бойко О. М. Розвиток судочинства в Україні в умовах перехідного правосуддя. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. 2019. С. 65.
2. Лісна І. С. Передумови сучасного етапу судової реформи. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. № 6. С. 37–40.
3. Стратегії розвитку судової системи в Україні на 2015–2020 роки. URL: <http://nsj.gov.ua/files/B407.pdf>
4. Шутович В., Бесєдіна Н., Ус І. Генезис судової реформи в Україні як складова розбудови правової держави. Вісник Національної академії державного управління. 2016. № 18. С. 235–242.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ Ганна Мудрецька

Басюк Ю. М.

*аспірант 2-го року навчання
кафедри юстиції Навчально-наукового
інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ЕТИЧНІ МЕЖІ ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасне суспільство характеризується значним рівнем цифровізації, що обумовлено швидким технологічним прогресом. Протягом останніх років цифровізація так чи інакше торкнулася усіх сфер життя. Не стала винятком і адвокатська діяльність. Впровадження підсистеми «Електронний суд», розвиток та поширення різноманітних онлайн платформ для обміну інформацією, для підвищення кваліфікації тощо стало невід’ємною складовою професійної діяльності адвоката.

З огляду на низку об’єктивних чинників, перерахованих вище, адвокати поступово стають більш залученими до діяльності у мережі Інтернет, зокрема шляхом користування соціальними мережами. Чинні Пра-

Фідря Ю. О.

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ДИСЦИПЛІНАРНИХ
СТЯГНЕНЬ СТОСОВНО СУДДІ 133

Хотенець П. В.

ДЕЯКІ МІРКУВАННЯ ПРО ДІАЛЕКТИКУ СУДОВОЇ
ТА ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ 138

Хотинська-Нор О. З.

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ: ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ІНСТРУМЕНТАРІЮ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ
УКРАЇНИ..... 140

Храпенко О. О.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА:
ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ 142

Шевчук О. М., Євечук О. І.

ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД З ПИТАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ:
АНАЛІЗ ОКРЕМИХ РІШЕНЬ ЄСПЛ 146

СТУДЕНТИ ТА АСПІРАНТИ

Афанасьєва В., Машаро О.

ПЕРЕХІДНЕ ПРАВОСУДДЯ І ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ
ДО СУДОВОЇ СИСТЕМИ 151

Басюк Ю. М.

ЕТИЧНІ МЕЖІ ПОВЕДІНКИ АДВОКАТА У СОЦІАЛЬНИХ
МЕРЕЖАХ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 154

Бєляєва К. О.

ДОВІРА ДО СУДУ В УКРАЇНСКОМУ СУСПІЛЬСТВІ:
ФАКТОРИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ 159

Бідний Є. М.

НОВІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНИЙ
СПІР ЩОДО НАРАХУВАННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ
ПЛАТЕЖІВ» КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРАКТИКИ ЄСПЛ 162

Божко А. В.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА АДВОКАТА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ 166

Бондар Аліса

ПРИНЦИП ДОБРОВІЛЬНОСТІ ШЛЮБУ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ
ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД 169